

Praktična hrvatska gramatika

D. Raguž

Medicinska naklada

MEDICINSKA NAKLADA - ZAGREB
Biblioteka UDŽBENICI I PRIRUČNICI
DRAGUTIN RAGUŽ / PRAKTIČNA HRVATSKA GRAMATIKA

Recenzenti:

prof dr. sc. PAUL GARDE, Aix-en-Provence, Francuska
prof dr. sc. IVO PRANJKOVIĆ, Zagreb
prof dr. sc. DRAGUTIN ROSANDIĆ, Zagreb

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

UDK 808.62(035)

RAGUŽ, Dragutin

Praktična hrvatska gramatika /
Dragutin Raguž. - Zagreb : Medicinska
naklada, 1997. - 466 str. ; 21 cm.
- (Biblioteka Udžbenici i priručnici /
Medicinska naklada)

ISBN 953-176-057-8

970205047

DRAGUTIN RAGUŽ

Predgovor

PRAKTIČNA HRVATSKA GRAMATIKA

MEDICINSKA NAKLADA
ZAGREB, 1997.

Predgovor

Praktična hrvatska gramatika čitatelju nudi opis suvremenoga hrvatskoga standardnoga (književnoga) jezika. Ujedno, ona sadrži i elemente objasnidbene i funkcionalne gramatike, i to s podosta novina u odnosu na dosadašnje hrvatske gramatike.

Osobita je pozornost u ovoj gramatici posvećena formulacijama gramatičkih pravila i suvremene hrvatske jezične norme (uvijek s obiljem primjera iz suvremenoga živoga jezika). Pritom se osobito vodilo računa o sažetome pregledu cjeline, ali i o iscrpnosti u važnim pojedinostima.

U ovoj će gramatici čitatelj, nadamo se, naći odgovore na gotovo sva pitanja koja mu se postavljaju za pravilnu upotrebu različitih oblika i konstrukcija u govoru i pismu.

Ovakva je gramatika u sadašnjem trenutku hrvatskoga jezika osobito potrebna, a namijenjena je širokome krugu korisnika, osobito učenicima srednjih škola i nastavnicima hrvatskoga jezika.

Pišući ovu gramatiku, mislili smo i na strance (strane studente) koji su već stekli početno znanje iz hrvatskoga jezika; njima će ona biti od velike koristi.

Od nje će imati koristi, uvjereni smo, i svi ostali zainteresirani za hrvatsku jezičnu normu, npr. lektori te studenti različitih stupnjeva i usmjerenja, zatim nastavnici osnovnih škola i svi drugi koji imaju poteškoće s pravilnom upotrebom suvremenoga hrvatskoga jezika.

Autor

Sadržaj

Uvod	1
Vrste riječi	3
Deklinacija	4
Imenice	4
Gramatička obilježja imenica	6
Deklinacija imenica	7
Prva ili <i>a</i> -deklinacija	8
Alternacije padežnih nastavaka	9
Alternacije osnove	13
Uzorci <i>a</i> -deklinacije	24
Druga ili <i>e</i> -deklinacija	43
Alternacije padežnih nastavaka	43
Alternacije osnove	47
Uzorci <i>e</i> -deklinacije	49
Treća ili <i>i</i> -deklinacija	61
Alternacije padežnih nastavaka	62
Alternacije osnove	63
Uzorci <i>i</i> -deklinacije	63
Zamjenice (zamjeničke riječi)	67
Deklinacija zamjenica	73
Alternacije nastavaka	73
Alternacije osnove	75
Uzorci deklinacije zamjenica	76
Pridjevi	88
Deklinacija pridjeva	90
Alternacije nastavaka	90
Alternacije osnove	91
Stupnjevanje (komparacija) pridjeva	92
Uzorci deklinacije pridjeva	96

Stupnjevanje (komparacija) priloga	103
Brojevi (brojevnice riječi)	104
Deklinacija brojeva	109
Opća napomena o padežnome sustavu	114
Prijedlozi	116
Značenje i funkcija padeža	119
Nominativ	119
Vokativ	119
Genitiv	119
Dativ	136
Akuzativ	139
Lokativ	147
Instrumental	152
Posebna napomena o nekim prijedlozima	156
Konjugacija	157
Glagoli i glagolski oblici	157
Glagolski vid (aspekt)	157
Vrijeme	160
Tvorba glagolskih oblika	163
Glagolske vrste i glagolski oblici	164
Prezent	164
1. razred	165
2. razred	166
3. razred	166
4. razred	168
5. razred	169
6. razred	170
7. razred	171
Druga vrsta	171
Treća vrsta	172
Četvrta vrsta	172
Peta vrsta	172
1. razred	173
2. razred	173
3. razred	174
4. razred	175
Šesta vrsta	176
Sedma vrsta — nepravilni glagoli	177
Aorist	181
Imperfekt	186

Futur I.	186
Imperativ	189
Glagolski prilog prezenta	193
Glagolski prilog prošli	194
Glagolski pridjev radni	195
Optativ	197
Trpni (pasivni) glagolski pridjev	198
Pasiv	201
Perfekt	202
Pluskvamperfekt	203
Futur II. (predbuđuće vrijeme)	204
Kondicional I.	205
Kondicional II.	206
Uzorci glagolske promjene	207
Kazalo glagola	255
Nepromjenljive riječi	265
Prilozi	265
Čestice (partikule)	277
Uzvici i onomatopeje	286
Veznici	295
Sintaksa	325
Temeljna rečenica	325
Povezivanje rečeničnih dijelova	327
Povezivanje atributa	328
Povezivanje objekata	333
Povezivanje priložnih (adverbni) oznaka	336
Skraćivanje	338
Redoslijed (red) riječi i rečeničnih dijelova u rečenici	340
Slaganje (sročnost, kongruencija)	346
Vrste rečenica po sadržaju	365
Upitne rečenice	365
Izjavne rečenice	369
Potvrđne rečenice i potvrđivanje	369
Niječne rečenice i nijekanje	370
Usklične rečenice	373
Bezlične rečenice	375
Zapovijed, molba, zahtjev, naredba, zabrana, prijetnja, kletva	379
Povezivanje jednostavnih rečenica u složene rečenice	382

Nezavisno složene rečenice	383
Rečenice bez veznika (povezane nizanjem, tzv. <i>asindetske</i> rečenice)	383
Rečenice s veznicima	385
Zavisno složene rečenice	386
Rečenice bez veznika	386
Dopunske rečenice	386
Zavisno upitne rečenice	390
Zavisno usklične rečenice	391
Rečenice s veznicima	392
Uključene (uvrštene) rečenice	392
Odnosne (relativne) rečenice	394
Vrste odnosnih rečenica	397
Identifikacijske odnosne rečenice s veznikom i zamjenicom što	397
Identifikacijske odnosne rečenice sa zamjenicom tko	401
Identifikacijske odnosne rečenice sa zamjениčkim pridjevom koji (<i>koja, koje; koji, koje, koja</i>)	401
Posvojne odnosne rečenice sa zamjениčkim pridjevom čiji (<i>čija, čije; čiji, čije, čija</i>)	402
Kvalitativne i količinske odnosne rečenice sa zamjениčkim pridjevima kakav (<i>kakva, kakvo; kakvi, kakve, kakva</i>) i kolik (<i>kolika, koliko; koliki, kolike, kolika</i>)	403
Vremenske rečenice	405
Mjesne rečenice	408
Načinske i poredbene rečenice	409
Količinske odnosne rečenice sa zamjениčkim prilozima koliko, što	412
Uzročne (kauzalne) rečenice	413
Izrične (deklarativne) i objasnidbene (eksplikativne) rečenice	415
Namjerne (finalne) rečenice	427
Posljedične (konzekutivne) rečenice	429
Priključene zavisne rečenice	430
Pogodbene (kondicionalne) rečenice	430
Dopusne (koncesivne) rečenice	434
Intonacija i naglasak (akcent)	439
Kazalo	457

Uvod

Hrvatski je jezik jedan iz skupine južnoslavenskih jezika (ostali su srpski, slovenski, makedonski i bugarski). Hrvatski jezik službeni je jezik u Republici Hrvatskoj (s oko 4,5 milijuna govornika), a govore ga i Hrvati u susjednim zemljama (najviše ih je u Bosni i Hercegovini, Vojvodini i Boki kotorskoj, u istočnoj Austriji, u južnoj i zapadnoj Mađarskoj), te brojni hrvatski iseljenici po svijetu (u Australiji, Južnoj i Sjevernoj Americi i po europskim državama). Hrvatski jezik ima tri narječja (skupine dijalekata): čakavski, kajkavski i štokavski, koji su u prošlosti postojali kao zasebni književni jezici, odnosno jezici književnosti.

Težnje prema općem jeziku svih Hrvata, iako bez samostalne države, jačale su od početka 17. stoljeća u okviru katoličke obnove (protureformacije), kada malo-pomalo zamire čakavska književnost i kada isusovac čakavac *Bartol Kašić* piše prvu hrvatsku gramatiku zasnovanu na štokavštini bosanskoga tipa (ikavskoga izgovora), gramatiku pisanu latinskim jezikom (*Institutiones linguae illyricae*, Rim, 1604. godine). Te su težnje osobito pojačane političkim programom hrvatskoga narodnoga preporoda (ilirskoga pokreta) u 19. stoljeću i zahtjevima za političkim ujedinjenjem južnih Slavena. Štokavski dijalekt, kao središnji (geografski) i većinski hrvatski dijalekt, s bogatom renesansnom književnosti u Dubrovniku, preuzimao je funkciju općeg, zajedničkoga jezika svih Hrvata, osobito i konačno kada se u početku 19. stoljeća u Zagrebu, dotadašnjem središtu bogate književnosti na kajkavskome jeziku, napušta kajkavski i prihvaća štokavski, kojim već piše ostatak hrvatske zajednice, i to ijekavski tip štokavštine. Štokavski je izabran zbog prestižne dubrovačke književnosti pisane ijekavštinom, ali, u taktičkom, političkom smislu, i zbog veza sa srpskim jezikoslovcem V. S. Karadžićem, koji je za Srbe bio odabrao i preporučio upravo ijekavštinu, koja u Srbiji ipak nikad nije prihvaćena.

Hrvatski je jezik u svojoj povijesti pisan trima pismima: *glagoljicom* (od prvih pisanih spomenika na hrvatskome jeziku, od 10. stoljeća), potom *ćirilicom*, a od 14. stoljeća i *latinicom*, koja je poslije ostala jedino hrvatsko pismo.

Izdavač

Medicinska naklada
Zagreb, Vlaška 69

Za izdavača

prof. ANĐA RAIČ

Urednica

prof. ANĐA RAIČ

Korektorica

JASENKA LESNIK-GAŠPIĆ

Slog i prijelom

ČIČIN-ŠAIN

Naklada

5000 primjeraka